

osnove. Samo želeli si moremo, da bi na mariborski katedri dobil sebe vrednega naslednika in da bi se v Mariboru izoblikovalo drugo slovensko središče za proučevanje antične zgodovine. S tem bi to področje naše zgodovinske znanosti, dolgo časa premalo opaženo in v celotnem slovenskem zgodovinopisju skromno zastopano, dobilo ustrežnejše mesto.

Ob doslej orisanem Kastelčevem delu zadnjega petnajstletnega oziroma dvajsetletnega obdobja na področju pedagoškega dela v okviru zgodovine starega veka naj omenim tudi njegovo publicistično delo. Tudi tu se bom omejil samo na zgodovino starega veka in ne bom upošteval področij, na katerih je jubilarant razvijal večji del svoje ustvarjalnosti. Kot odličen poznavalec antike najširšega profila, s skorajda enciklopedičnim znanjem, ki zajema poleg zgodovine v prvi vrsti arheologijo s celo vrsto pomožnih ved in klasično filologijo, je Kastelic gotovo poznavalec antike z najširšim strokovnim obzorjem pri nas. To obzorje presega antično dobo v ožjem smislu, saj zajema, kot je razvidno iz jubilarantovega publicističnega dela in nastopov v javnosti, tudi prazgodovino, zgodovino starega Vzhoda in zgodnji srednji vek. Kot tak je Kastelic najprimernejši in lahko rečem tudi edini strokovnjak pri nas, ki se ie lahko lotil takega podviga s področja antične zgodovine kot je na primer prevod in spremna beseda k izboru iz Mommsenove Rimske zgodovine (Nobelovci 58, Ljubljana 1980), da omenim samo najpomembnejše tovrstno delo. Po pomenu še važnejše Kastelčevo delo na tem področju, ki je v znatni meri, že opravljeno, bo pa jubilaranta zaposlovalo gotovo še v naslednjih letih, pa je predstavitev antike v Enciklopediji Slovenije. Kastelic ni le avtor cele vrste pomembnih gesel, temveč tudi vodja sektorja arheologije v nastajajoči Enciklopediji Slovenije.

Kot znanstvenik in pedagog lahko sedaj s ponosom zre na prehojeno pot. S svojim publicističnim delom in javnimi nastopi v zadnjem obdobju na sintetičen način zaokrožuje svoje več kot polstoletno ukvarjanje z antiko in vpliva mlajšim rodovom ljubezem do tega za zgodovino človeštva tako pomembnega obdobja. Ob tem njegovem vlemenitem in neutrudnem poslanstvu mu moremo le želeli, da bi še dolgo lahko delal na strokovnem področju in tako izpolnil vse svoje delovne načrte. Obenem pa mu ob petinsedemdesetletnici želimo, da bi se, Nestor naših antičnih študij, med mlajšimi kolegi dobro počutil.

Rajko Bratož

BOGDAN ŽOLNIR — OSEMDESETLETNIK

Le malo je najbrž na Slovenskem zgodovinarjev za obdobje NOB, muzealcev in sploh ljudi, ki se ukvarjajo s kuturno dediščino, ki ne bi poznali Bogdana Žolnirja iz Slovenj Gradca. Njegova zelo plodna in bogata življenjska pot se je začela pred 80 leti. 13. aprila 1908 v Olimju pri Podčetrtku. Tako kot njegov ded in oče, se je tudi on odločil za učiteljski poklic in leta 1927 končal učiteljske v Mariboru. Po nalogu šolskih oblasti v stari Jugoslaviji je služboval kot učitelj v več krajih na območju takratne Dravske banovine, nazadnje v Šmartnem pri Slovenj Gradcu. Tako že okrog 50 let deluje na območju Slovenj Gradca, z izjemo obdobja 1941—1945, ko je bil kot napreden, narodno zaveden učitelj z družino vred med prvimi iz Mislinjske doline zaprt in izgnan v Srbijo. Tam je doživel Užiško republiko, se vključil v narodno-osvobodilno gibanje in nazadnje tudi aktivno stopil v partizanske vrste.

Bogdan Žolnir se je takoj po vojni, ko se je vrnil v Slovenj Gradec, navdušil za zbiranje vsakovrstnega gradiva iz obdobja NOB. Obenem je začel tudi proučevati to obdobje. Pri zbiranju materiala so mu pomagali učenci in kmalu se ga je nabralo za poln šolski kabinet. Sčasoma pa je zbiranje doseglo takšen obseg, da je lahko bil v Slovenj Gradcu leta 1951 ustanovljen Okrajni muzej NOB. Bogdan Žolnir pa imenovan za prvega ravnatelja. To zadolžitev je nato opravljal do leta 1974, ko je odšel v pokoj. Vsa leta je delal v muzeju v skromnih materialnih pogojih, sam, brez sodelavcev. Kljub temu ni klonil, ampak se je z veliko zagnanostjo lotil zbiranja in proučevanja gradiva o NOB na območju Koroške krajine. Bogdan Žolnir je v obdobju, ko je delal v muzeju, zbral in uredil več kot 20 tekočih metrov spominskih zapisov in pisnih dokumentov, nadalje preko 2000 fotografij in okrog 1000 muzealij. Mnoge izmed zbranih stvari so prava redkost in bi jih mnogi tovrstni muzeji bili veseli. Imel je zelo pomembno vlogo pri obnovi in zaščiti določenih pomembnih objektov iz časov NOB na Koroškem, pri postavljanju spomenikov in znamenj NOB in pri posredovanju revolucionarnih izročil mladini in sploh občanom. Zelo navdušeno je znal govoriti o NOB in tako je mnogim mladim ljudem vzbudil zanimanje zanj.

Pripravil pa je tudi nešteto razstav — stalnih in potujočih — na posamezne teme iz NOB.

Zelo pomembno je njegovo publicistično delo. Napisal je brošuro o narodnem heroju Franju Vrnču in knjigo Partizanski tisk ob Mislinji, Meži, Dravi.

Sploh so partizanske tiskarnice in tisk njegova priljubljena tema, zato je za zbornik, ki ga ureja zgodovinska komisija pri CK ZKS, sestavil obsežno poglavje o partizanski tiskarski dejavnosti na Koroškem. Zadnjih 15 let pa se intenzivno ukvarja z raziskovanjem zgodovine NOB na Koroškem od začetkov vstaje do konca leta 1943. Knjiga, ki jo bosta izdala z Miletom Pavlinom, bo pomemben prispevek h poznavanju in pravilni razlagi zgodovine NOB na tem pomembnem sestavnem delu slovenskega etničnega ozemlja. Poleg tega je napisal in objavil tudi okrog 100 člankov in razprav, predvsem o NOB na Koroškem in na območju Mislinjske doline. Na osnovi njegovega dolgoletnega zbirateljskega in raziskovalnega dela je bil leta 1980 ustanovljen Koroški pokrajinski muzej revolucije.

Za svoje delo na muzejskem in zgodovinopisnem področju je Bogdan Žolnir prejel red zaslug za narod, zlati znak OF, Valvazorjevo nagrado, nagrado občine Slovenj Gradec ter Bernekerjevo nagrado, ki jo podeljuje občinska kulturna skupnost Slovenj Gradec. Ob letošnjem prazniku občine Slovenj Gradec (2. junij) je bil proglašen tudi za častnega občana občine Slovenj Gradec. Muzej NOB v Slovenj Gradcu je za delo, ki je bilo opravljeno v času njegovega ravnateljstva, prejel plaketo SUBNOR-a (1973) in srebrni znak OF (1975).

Marjan Linasi